

Valmyndighetens erfarenheter från valet till Sametinget 2025

1 Sammanfattning

Valmyndigheten anser att det finns risker med att genomförandet av val till Sametinget sker i en så annorlunda ordning än den som gäller för allmänna val. I valet uppstod problem med bland annat röstlängd, röstkort, många underkända röster och oklarheter i rutiner. Problemen riskerar att skada förtroendet för sametingsvalet och att undergräva dess syfte; att stärka rättigheterna för samerna. Härutöver riskerar problemen att spilla över på förtroendet för allmänna val.

Valmyndigheten föreslår därför **dels** att hela genomförandet av sametingsvalet ses över i syfte att harmonisera processen så mycket som möjligt med den som gäller för allmänna val, **dels** att valdag för sametingsvalet är densamma som den som gäller för allmänna val. Det skulle innebära att brevröstningen i sametingsvalet kunde tas bort och att väljarna kunde förtidsrösta under 18 dagar i vilken röstningslokal som helst, precis som alla väljare i allmänna val. Det skulle också göra det enklare för väljarna som skulle kunna rösta överallt i Sverige. Vidare skulle det leda till färre underkända röster om fler väljare röstade i röstnings- och vallokaler. Valet skulle också kunna genomföras på ett mer rättssäkert och professionellt sätt.

2 Bakgrund

Valet till Sametinget genomfördes den 18 maj 2025. Valresultatet beslutades den 27 maj 2025. Det överklagades och Valprovsningsnämnden upphävde resultatet den 14 juli 2025 samt beslutade om omval. Omvalet genomfördes den 5 oktober 2025.

Denna skrivelse omfattar erfarenheter från både det ordinarie valet och omvalet. Det gäller bland annat produktion av röstlängden och valmaterial, brevröstningen, distribution av röstkort och utbildning av röstmottagare.

3 Utmaningar

Sametingsvalet är ett litet val med relativt få röstberättigade (9 755 i det ordinarie valet). Genomförandet av både det ordinarie valet och omvalet gick i stort bra. Det som beskrivs i denna skrivelse är avvikelser. Avvikelserna är enligt Valmyndighetens uppfattning för många och ibland av allvarlig karaktär.

3.1 Röstlängden

En anmälan om att tas upp i röstlängden ska ha kommit in senast den 20 oktober året före valåret (3 kap. 4 § sametingslagen). Sametingets valnämnd (valnämnden) fastställde den 5–7 november 2024 den preliminära röstlängden för det ordinarie valet till Sametinget.

Den som har anmält sig men som inte har tagits upp i den preliminära röstlängden får överklaga beslutet. Vidare får var och en som tagits upp i den preliminära röstlängden överklaga beslutet avseende någon annan som tagits upp. Överklagande ska ske till länsstyrelsen senast den 15 december året före valåret. Överklagandet av beslutet om den preliminära röstlängden prövas vid ett offentligt sammanträde hos länsstyrelsen. Vid det ordinarie valet skedde det den 17 februari. (3 kap. 5 a § sametingslagen)

Efter att överklagandena har avgjorts ska valnämnden senast den 1 mars valåret upprätta en slutlig röstlängd som ska uppta samer som på grund av valnämndens eller länsstyrelsens beslut ska tas upp i röstlängden. Om länsstyrelsen efter överklagande av beslutet om den preliminära röstlängden funnit att någon inte ska tas upp i röstlängden ska denne inte tas upp i den slutliga röstlängden. (3 kap. 6 § sametingslagen)

Vid det ordinarie valet beslutade valnämnden om rättelse enligt 36 § förvaltningslagen samt om ändring av beslut enligt 37 § förvaltningslagen i fråga om den slutliga röstlängden. Besluten fattades i tiden mellan det att den preliminära röstlängden fastställts och länsstyrelsens prövning av överklagandena. Besluten, som inte innehöll någon motivering, innebar att flera väljare lades till i röstlängden.

En förvaltningsmyndighets befogenhet att ändra sitt eget beslut som första instans sedan ett beslut överklagats till en högre instans anses allmänt sett vara begränsad. Huvudregeln är att beslutsmyndigheten som regel inte har befogenhet att ändra sitt beslut sedan det överklagats och handlingarna i

ärendet överlämnats till överinstansen. I annat fall skulle samma fråga kunna bli föremål för en parallell behandling och beslut av två olika instanser samtidigt.

Nämnden utgick i sin prövning från omständigheter som samtidigt var föremål för prövning hos Länsstyrelsen.

Valmyndigheten anser att det är en förutsättning för ett rättssäkert förfarande att den preliminära röstlängden inte rättas och ändras, särskilt inte efter att tiden för överklagande löpt ut. Det måste vara tydligt för Länsstyrelsen när de prövar överklaganden, vilka personer som är upptagna i röstlängden. Den process som är beskriven i lagstiftningen måste följas.

3.2 Överklaganden av att någon tagits upp i röstlängden

Liksom i tidigare val förekom ett flertal överklaganden av röstlängden. Överklagandena handlade i huvudsak om att personer som påstods inte vara samer fanns med i röstlängden. Det är vanligt att samma person blir föremål för överklagande val efter val. Valmyndigheten anser att det inte bör vara möjligt att överklaga ett beslut avseende en person som vid tidigare val, efter överklagande, ansetts ha rätt att tas upp i röstlängden. Om en person en gång har funnits ha rätt att tas upp i röstlängden borde den personen ha rätt att tas upp också för kommande val. Valmyndigheten föreslår, för att undvika denna typ av överklaganden i val framöver, att lagstiftningen ändras så att det endast går att överklaga att någon som inte tidigare tagits upp i röstlängden lagts till inför det kommande valet.

3.3 Kuvert

I sametingsvalet är brevröstning huvudmetod. Fler väljare röstar via brev än i vallokal och även om väljaren röstar i en vallokal används brevröstningsmaterialet. Vid valet den 18 maj 2025 röstade 2 502 personer i vallokal av 5 939 röstande. Vid omvalet röstade 2 174 personer i vallokal av 5 760 röstande.

Valmyndigheten ska enligt sametingslagen skicka röstkortet, som även är ett ytterkuvert för röstning, till alla röstberättigade. För att de ska ha en reell möjlighet att rösta skickar myndigheten även med övrigt material som krävs för att rösta, inklusive samtliga valsedlar. Att försändelsen innehåller så många

ingående delar, där inget får saknas, samtidigt som upplagan är liten gör arbetet med att trycka och plocka materialet förhållandevis komplicerat.

I både det ordinarie valet och omvalet uppstod problem med att få tillräckligt bra tryckkvalitet på kuverten. Trycket var dåligt med svag, svart färg. I ett val med så få röstberättigande uppstår lätt kvalitetsproblem eftersom det är svårt att hitta leverantörer som är intresserade av att delta i upphandlingar som handlar om så lite pengar. Detsamma gäller utskick och distribution av röstkort. När det handlar om så få röster är det svårt att få kvalitet i processen.

3.4 Röstkort

Under omvalet blev Valmyndigheten kontaktad av ett parti som anförde att ett antal väljare inte hade fått sina röstkort. Partiet lade också ut information om detta på sociala medier (Facebook) och gjorde intervjuer i media. Det fördes då fram att det var Valmyndighetens fel att röstkort inte hade kommit fram till väljarna.

Vid varje val är det ett antal röstkort som inte når sina mottagare och därför kommer i retur. Det gäller både i sametingsval och i allmänna val. I det ordinarie valet till Sametinget kom en något större andel av röstkortet i retur jämfört med 2022 års allmänna val (0,9% mot 0,64%). Valmyndigheten kan konstatera att det inte var någon signifikant ökning av antalet returer i omvalet jämfört med det ordinarie sametingsvalet (88 returer i ordinarie val och 94 i omvalet). Detta tyder på att både tryckning och postgång har fungerat på samma sätt vid båda valen.

Däremot ökade antalet utskick av nytt komplett material vid omvalet i jämförelse med ordinarie valet. Valmyndigheten och Sametinget skickade ut 115 kompletta nya utskick (dvs. inklusive dubblettröstkort), i jämförelse med 76 vid det ordinarie valet i maj. Det skulle till exempel kunna bero på ett större intresse av att delta i valet eller att fler röstberättigade befann sig på annan ort på valdagen i oktober jämfört med valdagen i maj.

Valmyndigheten konstaterar vidare att det inte var tydligt i vilken roll Sametingets valnämnd kommunicerade sin uppfattning om att röstkort inte hade kommit fram till väljarna. Ledamöterna i valnämnden hade lagt ut information om valet på sina partiers sociala medier men officiell valinformation ska kommuniceras från Sametingets valnämnd i en opolitisk roll

och/eller från Valmyndigheten. Annars riskerar ett specifikt partis väljare att få mer information än andra partiers väljare.

Slutligen förekom också ett inslag i radio där företrädare för Sametingets valnämnd anförde att det inte gick att rösta på valdagen om personen inte hade fått röstkort, vilket inte stämmer. Valmyndigheten kontaktade Sameradion som rättade inslaget. Trots rättelsen skulle den felaktiga informationen kunna ha fått väljare som hade för avsikt att rösta, att låta bli, därför att de trodde att de inte kunde rösta utan röstkort. Detta är allvarligt.

3.5 Ej igenklistrade valkuvert

På morgonen den 26 maj 2025 påbörjade Länsstyrelsen i Norrbottens län rösträkningen. I samband med detta upptäckte länsstyrelsen att samtliga röster (88 stycken) från en vallokal inte hade igenklistrade röstkort/ytterkuvert. Det förekom även att enstaka röster från andra vallokaler inte heller hade igenklistrade röstkort/ytterkuvert.

Enligt sametingslagen ska röstkortet/ytterkuvertet vara igenklistrat. Enligt rutinen borde röstmottagarna ha klistrat igen ytterkuvertet i samband med att de tog emot rösten från väljaren. Ett kuvert kan också tejpas.

Enligt Sametinget var det inträffade ett mänskligt misstag. Röstmottagarna hade inte uppfattat att kuverten skulle klistras igen. Sametingets valnämnd är ansvarig både för utbildningen av röstmottagarna och för genomförandet av röstmottagningen. Valmyndigheten ansvarar för att ta fram utbildningsmaterial. I utbildningsmaterialet framgår det tydligt att röstmottagaren ska klistra igen röstkortet/ytterkuvertet.

Det var denna felaktighet som ledde till att Valprövningsnämnden upphävde valresultatet och beslutade om omval.

3.6 Övriga brister

Valmyndigheten kan konstatera att lagstiftningen gällande sametingsvalet behöver fortsätta att harmoniseras med den vallagstiftning som gäller för allmänna val. Det förekommer lösningar som är specifika för sametingsval och som är svåra att förklara för väljarna. Ett exempel är att röstkortet också heter ytterkuvert. Ett annat är metoden att rösta med brev. Det är relativt vanligt att

brevröster inte fylls i korrekt. De ska signeras av väljare och vittnen. Vid det ordinarie valet underkändes 268 av 3818 brevröster, vilket är 7 procent.

Det saknas också tydliga anvisningar om hur de regler i vallagen som sametingslagen hänvisar till ska tolkas och tillämpas i praktiken, exempelvis reglerar vallagen enbart partier medan sametingslagen talar om grupper, partier eller liknande sammanslutningar.

Det saknas vidare bestämmelser i sametingslagen motsvarande 3 kap. 10 § regeringsformen och 3 kap. 2 § riksdagsordningen samt 5 kap. 9 § kommunallagen om under vilken period ett val gäller och för vilken tid som ledamöterna väljs.

Vidare ser Valmyndigheten en avsaknad av fungerande reservrutiner gällande valgenomförandet hos Sametinget och det riskerar att påverka förtroendet för valet. Det finns endast en person på Sametinget som har kompetens avseende valfrågor och som sköter nästan alla uppgifter som har med valet att göra. Det är inte en hållbar lösning. För att kunna genomföra val till Sametinget måste det finnas en organisation som har kompetens att göra det på ett korrekt sätt.

4 Förslag på lösning – genomför sametingsvalet gemensamt med val till riksdag, region- och kommunfullmäktige

Valmyndigheten anser att det finns risker med att genomförandet av val till Sametinget sker i en så annorlunda ordning än den som gäller för allmänna val. Detta innebär att det uppstår problem med bland annat röstlängd, röstkort, många underkända röster och oklarheter i rutiner. Problem som uppstår i sametingsvalet riskerar att skada förtroendet för det valet men också att spilla över på förtroendet för allmänna val. Vidare är ett av syftena med sametingsvalet att stärka rättigheterna för samer. Det riskerar att undergrävas om förfarandet inte fungerar.

Valmyndigheten föreslår därför att hela genomförandet av sametingsvalet ses över i syfte att harmonisera processen så mycket som möjligt med den som gäller för allmänna val.

I Norge genomförs sametingsval samtidigt som val till stortinget. Det hanteras av central och lokala valmyndigheter precis på samma sätt som stortingsvalet. En sådan ordning skulle få bort de politiska inslag som nu finns i genomförandet av valet till Sametinget genom att det är den politiskt sammansatta valnämnden som ansvarar för stora delar av valgenomförandet. Att valdag för Sametinget blir densamma som för allmänna val och att ytterligare ett val hanteras tillsammans med nationella, regionala och kommunala val skulle förvisso vara en utmaning för valadministrationen. Men det skulle göra att brevröstningen kunde tas bort och att samer kunde förtidsrösta under 18 dagar i vilken röstningslokal som helst, precis som alla väljare i allmänna val. Det skulle göra det enklare för väljarna som skulle kunna rösta överallt i Sverige. Det skulle också leda till färre underkända röster om fler väljare röstade i röstnings- och vallokaler. Valet skulle också kunna genomföras på ett mer rättssäkert och professionellt sätt.

Valmyndigheten föreslår därför att valdag för valet till Sametinget blir densamma som den som gäller för allmänna val.